

LA ÎNCEPUT DE DRUM de Virgil Puicea

Un spectacol vioi și simpatic a realizat Constantin Dinischiotu, după scrierea *La început de drum* de Virgil Puicea, adaptată pentru televiziune de Victor Parhon. Nu cunoaștem originalul, dar adaptarea ni s-a prezentat destul de firesc construită, cu excepția uneia sau a două scene de un patetism fals, cum, de pildă, aceea dintre cei doi protagoniști, el și ea, ingineri constructori, care filozofează asupra destinului modern al Anei lui Manole. Au mai fost și unele replici cu totul lipsite de sare, cu atât mai mult cu cât se voiau spirituale, dar relațiile dintre personaje au fost bine evidențiate, conflictul, neumbrit vreo clipă de verbotizate, iar intriga, atîta cît a fost, a fost destul de bine condusă. Conflictul piesei nu este major, dar este autentic și e generat de prejudecata că femeia nu se poate descurca în condiții de muncă mai dificile (pildă, cele de pe un șantier de construcții).

Piesa, însă — dincolo de conflict —, relevă o idee mai profundă și mai prețioasă, pentru cel ce se vrea constructor al socialismului. Anume, că un șef, fie numai la un șantier de construcții, poate mări productivitatea muncii, orientîndu-se nu atît asupra obiectului muncii, cît asupra oamenilor care muncesc; dificultățile acestora, de ordin sufletesc sau material, trebuie să le rezolve el, mai întîi asigurînd un cadru moral de echitate și respect în relațiile dintre ei. Productivitatea muncii este, așadar, expresia binelui personal și colectiv al celor ce muncesc.

Actorii au contribuit, în cea mai mare măsură, la buna impresie pe care ne-a lăsat-o spectacolul, jucînd dezinvolt și punînd, în condițiile unor replici, uneori sărace, mult din propria lor substanță sufletească. Ion Marinescu a interpretat un inginer, șef de trust, nervos, agil, coleric, încercînd să-și stăpînească gesturile brutale, atitudinile ireverențioase, sub o comică distincție de comandă, de care

își aduce aminte uneori prea tîrziu. Melania Cirje are farmec în rolul noului șef de șantier, atenuînd, în fața funcționarilor, „ieșirile” șefului și încercînd să se apropie de oameni cu un amestec de blindețe și fermitate. Victor Ștregaru parcă oficiază în rolul normatorului-șef, șiret și sigur de sine, de mica sa putere asupra muncitorilor: actorul acordă personajului trăsături grotești, caricat. Il secondează Ileana Stana Ionescu, în rolul unei dactilografe leneșe și intrigante. În fine, Radu Gheorghe face portretul unui funcționar timid, cu veleități literare. Ștefan Tapalagă, Constantin Băltărețu, Radu Panamarenco au dat, la rîndu-le, viață, unor roluri mult prea sărace.

HEDDA GABLER de Henrik Ibsen

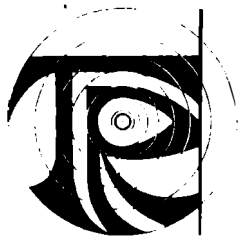
Ciudad de inactuală ni se pare, astăzi, piesa *Hedda Gabler*, și aceasta se datorează, cred, valorilor pe care ea le vehiculează, și care aparțin unui secol revolut, unei culturi închise, într-o societate care a dispărut în mare parte. Feminismul lui Ibsen a fost subliniat, în parte, de critică. Îmi aduc aminte de un mic studiu al lui G. Călinescu, intitulat *Nora și feminismul*. Hedda Gabler este o soră bună a Norei, amestec de demnitate jignită, violență abia reprimată, vanitate, cu efecte stranii, în sfera relațiilor sale cu oamenii. Comportamentul său ne apare de neînțeles, căci nu mai are pentru noi motivații clare. Trebuie, așadar, să ne cufundăm adînc în timpul său, ca să o putem înțelege. Nouă, azi, ea ni se prezintă cu un amor propriu exagerat, cu o poftă de răzbunare demonică.

Că Hedda Gabler se simte lovită în amorul propriu, e de înțeles. Ce nu e de înțeles este reacția sa, răzburarea sa. Unii au văzut în Hedda un caracter statuar antic, ca al Antigonei (!), alții — mai ales critica franceză — au văzut în Hedda o bovarică. Nu e nici una, nici alta; Hedda e victima neputinței de a sistematiza și ierarhiza valorile. Puritatea, ea o înțelege în carne, trupește, nu sufletește; i-ar fi plăcut să trăiască imaginar viața seducătorului Lövborg, dar nu suferă atingerea lui. Cochetează cu asesorul Brack, din plictiseală. Pe Lövborg îl urăște, căci existența lui îi aduce aminte de propria sa ratare în a se face iubită, de fapt în

a stăpîni, căci ea a dorit să-l stăpînească, uitînd că dragostea e numai dăruire de sine. Ce a pierdut Hedda, cînd s-a sinucis? Lövborg murise, așa cum murise, neeroic; asesorul Brack o stăpînea; soțul, oricum, îi era indiferent. Hedda se pierduse pe sine, era o umbră. Ea a ucis în sine umbra unei închipuiri despre sine: focul de pistol a spulberat închipuirea de vanitate și dorința de a-i stăpîni pe ceilalți, moștenite sau poate dobîndite prin educație de la tatăl său, generalul, înculcîndu-i celui stăpînit prin acest soi de „uibire“, propria sa vanitate; și aci rezidă feminismul Heddei. Feminismul, dar și feminitatea, slăbiciunea, „nervii“, violența unei clase în crepuscul; prin Hedda, o aristocrație de fum murea, se destrăma în mijlocul unei societăți practice cum era cea burgheză. Hedda e simbolul aristocrației norvege, plămînire sufletească a valorilor ei.

Din producția televiziunii norvegiene, în regia lui Arild Brichman, foarte curată, cu respect pentru text și pentru ideile lui — calități cum doar la adevărații slujitori ai teatrului se mai pot întîlni — a strălucit jocul protagonistei Monna Tandberg, care ne-a inspirat considerațiile de mai sus.

Constantin RADU-MARIA

Piese vechi, piese noi

Mereu interesant ca informație artistică, mereu de elevată ținută culturală, ciclul „Pagini regăsite din dramaturgia românească“ a prezentat, în premieră, în luna noiembrie, piesa lui Liviu Rebreanu *Viltoarea*, în adaptarea radiofonică semnată de Gelu Netea. Scris în primul deceniu al secolului, textul aparține unei perioade de ucenicie literară, în care interesul marelui romancier de mai tîrziu se îndrepta precumpănitor asupra teatrului. *Viltoarea* (versiune amplificată și revăzută a unei piese în două acte, *Rivalii*) face parte dintre lucrările foarte timpurii, scrise în limba maghiară, și vadește gustul tinărului autor pentru melodramă, pentru conflicte puternice și situații spectaculoase, pentru un romantism adesea te-

nebros. De aici și pînă la *Plicul*, de exemplu, drumul este desigur foarte lung, dar, la o cercetare atentă, se pot descifra zonele de interes ce vor deveni centre de greutate în dramaturgia lui Rebreanu, din epoca de maturitate.

Montarea radiofonică semnată de Dan Puican are meritul de a se fi apropiat de text, cu ochiul lectorului contemporan, temperînd unele excese de romantism, căutînd, mai cu seamă, miezul de adevăr, de sentiment adînc și de gînd grav, de sub tiradele adesea prea răsunătoare. Meritul aparține regizorului și, în egală măsură, interpreților; aceștia au înțeles natura specială a acestui spectacol, care este, înainte de toate, un act de cercetare, de restituire cultural-istorică. Se cuvin reținute, deci, numele actorilor care au colaborat substanțial la reușita montării: Ion Caramitru, Dan Condurache, Mircea Albulescu, Ruxandra Sireteanu, Eugenia Maci, Gina Petrini, Mircea Șeptilici, Candid Stoica.

Cea mai frumoasă replică, scenariu radiofonic de Angela Bocancea, difuzat recent în premieră, propune discuției o problemă de etică. Unde începe diferența dintre fireasca dorință de împlinire profesională, și orgoliul dirijat de oportunism? În ce măsură o existență, clădită pe aranjamente utile, îți poate da satisfacție sufletească? Ce înseamnă, în modul cel mai profund, a ajuta pe cel de alături? Iată întrebările în jurul cărora se țese intriga piesei. Teme de dezbatere interesante, puncte de pornire generoase, onorate, în oarecare măsură, de piesa Angelei Bocancea. Mai puțin satisfăcătoare sînt nota ușor convențională a dialogului, tenta adesea moralizatoare. Semnalăm, de asemenea, o destul de inabilă rezolvare a momentului culminant, din care înțelegem că salvarea vieții unei femei operate de un medic inexperimentat, prin intervenția oportună a unui alt medic, este motivată în primul rînd de un sentiment de colegialitate, și nu, așa cum gîndeam noi, de o datorie elementară.

Cristian Munteanu a realizat o montare alertă, gravă, atît cît trebuia, și spirituală, atît cît se cerea, sprijinit în această întreprindere de Alexandru Repan, Emil Hossu, Mircea Șeptilici și Ica Matache, dar mai puțin de Melania Cîrje, Valeria Ogășanu și Ileana Dunăreanu, atrase, se pare, tocmai de nota de superficialitate, detectabilă în text.

Cristina DUMITRESCU